

Editörler
Dr. Mehmet KIRLIOĞLU
Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNİN GENİŞLEYEN SINIRLARI: UYGULAMA VE ARAŞTIRMA İÇİN BİR REHBER

Uygulama temelli bir disiplin ve meslek olan sosyal hizmetin eğitim süreçlerinde, özellikle öğrencilerin teorik bilgiyi uygulamaya dönüştürmede yaşadıkları zorluklar bu kitabın ortaya çıkmasını sağlamıştır. İnsan hakları, eşitlik, baskı karşıtı duruş, sosyal adalet gibi refah temelli ve insanı öncelleyen pek çok değere sahip sosyal hizmet eğitiminin değişen toplum yapısı da göz önünde bulundurularak geleneksel yöntemlerle ve bakış açısıyla verilmeyeceği açıktır. Bu nedenle, bu kitabın odağının oluşturulmasında öteden beri ele alınan noktaların farklı kavramlarla, bakış açılarıyla, disiplinlerle bütünleştirilerek sunulması, ana motivasyon unsuru olarak kullanılmıştır.

ISBN: 978-625-7316-30-9

EĞİTİM
yayınevi

f /egitimyayinevi
i /egitimyayinevi
t /egitimyayinevi
www.egitimyayinevi.com
siparişleriniz için: www.kitapmatik.com.tr

Editörler
Dr. Mehmet KIRLIOĞLU
Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ

**SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNİN GENİŞLEYEN SINIRLARI:
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA İÇİN BİR REHBER**

EĞİTİM
yayınevi

Editörler
Dr. Mehmet KIRLIOĞLU
Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNİN GENİŞLEYEN SINIRLARI: UYGULAMA VE ARAŞTIRMA İÇİN BİR REHBER

EĞİTİM
yayınevi

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNİN GENİŞLEYEN SINIRLARI: UYGULAMA VE ARAŞTIRMA İÇİN BİR REHBER

Editörler

Dr. Mehmet KIRLIOĞLU

Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ

Genel Yayın Yönetmeni: Yusuf Ziya Aydoğan (yza@egitimyayinevi.com)

Genel Yayın Koordinatörü: Yusuf Yavuz (yusufyavuz@egitimyayinevi.com)

Sayfa Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

Kapak Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Yayıncı Sertifika No: 47830

ISBN: 978-625-7316-30-9

1. Baskı, Şubat 2021

Baskı Cilt

Bulut Dijital Matbaa Sanayi Ticaret Limited Şirketi

Musalla Bağları Mah. İnciköy Sok. 1/A Selçuklu / KONYA

Matbaa Sertifika No: 48120

Kütüphane Kimlik Kartı

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNİN GENİŞLEYEN SINIRLARI:

UYGULAMA VE ARAŞTIRMA İÇİN BİR REHBER

Editörler

Dr. Mehmet KIRLIOĞLU

Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ

374 s., 165x240 mm

Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-625-7316-30-9

Copyright © Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Eğitim Yayınevi'ne aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayımlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik/mechanik yolla, fotokopi yoluyla ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

EĞİTİM
yayınevi

Yayınevi Türkiye Ofis: İstanbul: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Atakent mah. Yasemen sok.
No: 4/B, Ümraniye, İstanbul, Türkiye

Konya: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Şükran mah. Rampalı No: 107, Meram, Konya, Türkiye
+90 332 351 92 85, +90 533 151 50 42
bilgi@egitimyayinevi.com

Yayınevi Amerika Ofis: New York: Egitim Publishing Group, Inc.
P.O. Box 768/Armonk, New York, 10504-0768, United States of America
americaoffice@egitimyayinevi.com

Lojistik ve Sevkiyat Merkezi: Kitapmatik Lojistik ve Sevkiyat Merkezi, Fevzi Çakmak Mah.
10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
sevkiyat@egitimyayinevi.com

Kitabevi Şubesi: Eğitim Kitabevi, Şükran mah. Rampalı 121, Meram, Konya, Türkiye
+90 332 499 90 00
bilgi@egitimkitabevi.com

İnternet Satış: www.kitapmatik.com.tr
+90 537 512 43 00
bilgi@kitapmatik.com.tr

 kitapmatik
interneteki kitapçınız
kitapmatik.com.tr

*Kız çocuklarının eğitimini en büyük değeri gören sevgili annem **Nezahat AKARÇAY**'ın adını, bir eğitim kitabında geçirmeden olmazdı, yürekten teşekkürlerimle...*

Demet AKARÇAY ULUTAŞ

*Eğitimin, yaşamımın bir parçası olmasında sonsuz destekleri olan sevgili teyzem **Sabire ŞAHİNTAŞ** ve annem **Mefküre KIRLIOĞLU**'na sevgi, saygı ve minnetle...*

Mehmet KIRLIOĞLU

İÇİNDEKİLER

I. KISIM

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNİN ÇERÇEVESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Eğitime Evrensel Standartlar Işığında Bakmak 19
Mehmet KIRLIOĞLU

İKİNCİ BÖLÜM

- Uluslararasılaşma Sürecinde Ortaya Çıkan Yeni Söylemler:
Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitiminin Uluslararasılaştırılması 30
Ozan SELÇUK

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Eğitiminde Kontrolsüz Büyüme Döneminin
Ağır Faturası: Açıköğretim 42
Kamil ALPTEKİN

II. KISIM

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE TEORİ VE UYGULAMANIN DERİNLİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Alan Uygulama Eğitiminde Teori ve Pratiğin
Bütünleştirilmesi 65
Hacer TAŞKIRAN TEPE

İKİNCİ BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Teorilerinin Dinamizmini Sağlamada
Saha-Akademi İşbirliği 86
Gizemnur KORDALI

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Uygulamalarında Psikososyal Danışmanlık 111
Zeki KARATAŞ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Eğitiminde Manevi Yetkinliğe Dair Bilgi,
Beceri ve Danışmanlık 132
Demet AKARÇAY ULUTAŞ

BEŞİNCİ BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Eğitiminde Kanıta Dayalı Uygulama ve Kanıtlara Erişim 159
Murat ÇAY

ALTINCI BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Eğitiminde “Gatekeeping” ve Mesleki Uygunluk 181
Huriye İrem KALAYCI KIRLIOĞLU

YEDİNCİ BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Eğitiminde Ruh Sağlığı Alanı: İlişki, Önem ve
Yapılandırmaya Yönelik Öneriler 192
Ayten KAYA KILIÇ

SEKİZİNCİ BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Eğitimine Hizmet Alanların Katılımı:
“Anlama Atölyesi” Örneği 204
Gonca POLAT - Cihan ASLAN

DOKUZUNCU BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Eğitiminde “Hayatın Provası”: Eğitimde ve
Uygulamada Yaratıcı Drama 224
Tahir Emre GENCER

III. KISIM

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE ARAŞTIRMANIN DİNAMİKLERİ

BİRİNCİ BÖLÜM

- Sosyal Hizmet Araştırmasının Doğasını Anlamak 245
Buğra YILDIRIM - Cengiz KILIÇ

İKİNCİ BÖLÜM

SPSS Uygulamalı Parametrik ve Parametrik Olmayan Hipotez Testleri 257

Özlem AKARÇAY

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal Hizmet Eğitiminde Nitel Araştırma 291

Seda ATTEPE ÖZDEN

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yurt Dışında Uygulama Yapan Sosyal Hizmet Öğrencileri:
ERASMUS Programı Deneyimleri 306

Güle İŞLER - Doğa BAŞER

IV. KISIM

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖZGÜN TARTIŞMALAR

BİRİNCİ BÖLÜM

Sosyal Hizmet Eğitiminde Cinsiyet Eşitsizliği 325

Fahimeh HOSSEINNEZHAD HENDVARI

İKİNCİ BÖLÜM

Sosyal Hizmet Eğitiminin Kültürel Açıdan Kapsayıcılığı 338

Serhat TEK

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Aile Ekonomisinin Yönlendirilmesinde Aile Muhasebesi Kavramı ve
Sosyal Hizmet Eğitimindeki Önemi 359

İbrahim Emre GÖKTÜRK

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE KONTROLSÜZ BÜYÜME DÖNEMİNİN AĞIR FATURASI: AÇIKÖĞRETİM¹⁷

Kamil ALPTEKİN¹⁸

GİRİŞ

Bilindiği üzere Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi 1959 yılında yürürlüğe giren 7355 sayılı Sosyal Hizmetler Enstitüsü’nün kurulmasına dair Kanun çerçevesinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bünyesinde 1961 yılında kurulan Sosyal Hizmetler Akademisi ile başlamıştır. 2000’li yıllara gelinceye kadar sosyal hizmet eğitimi bir dönem Hacettepe Üniversitesi ve Sosyal Hizmet Akademisi olmak üzere iki okul tarafından verilmiş olsa da 2002 yılında yine Ankara’da Başkent Üniversitesi’nde Sosyal Hizmet Bölümü açılıncaya kadar çoğunlukla tek okulla sınırlı kalmıştır. Asıl eğitimde büyüme ve yaygınlaşmanın ilk adımı için Anadolu’daki dört farklı üniversitede (Selçuk Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi) birden sosyal hizmet bölümünün açılması, 2006 yılına gelmek gerekecektir.

Sosyal hizmet eğitiminde, 2006 yılından itibaren hafızaları zorlayacak pek çok gelişme yaşanmış ve halen de yaşanmaktadır. Her şeyden önce sadece iki olan bölüm sayısı 2020 yılı itibarıyla 70’e ulaşmıştır. Kaldı ki son iki yıl içerisinde önceki yıllarda açılmış olan 9 bölüm de kapanmıştır. Bölümler dönemin siyasi karar alıcılarının izledikleri ‘her şehirde bir üniversite’ (?!?) politikasının bir eseri olarak çoğunlukla yeni üniversitelerin bünyesinde açılmıştır. 70 bölümün üçü Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki üniversitelerde, ikisi ise Açıköğretim Fakülteleri bünyelerinde sosyal hizmet eğitim-öğretim faaliyeti yürütmektedir.

1961’den 2006 yılına gelinceye kadarki sosyal hizmet eğitiminin gelişim akımı özetle bize eğitimin büyümediğini, 2006 yılından başlayıp halen devam eden gelişim süreci ise hızlı ama kontrolsüz büyüdüğünü göstermektedir. Alpte-

17 Bu derleme çalışmasında kullanılan tüm tablo ve şekilleri uzun yıllar sosyal hizmet eğitimi üzerinde birlikte çalışmalar yaptığımız değerli meslektaşım Selami TOPUZ ile birlikte oluşturduk. Hem bu çalışmaya hem de sosyal hizmet eğitimine yaptığı tüm katkılardan dolayı kendisine teşekkür ederim.

18 Prof. Dr., KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölüm Başkanı, Sosyal Hizmet Okulları Derneği Başkanı, kamil.alptekin@karatay.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2306-2955

kin (2016) bir çalışmasında 1961 – 2006 yılları arasını ‘güdük büyüme’, 2006 ve günümüze kadar gelen yılları ise ‘kontrolsüz büyüme’ dönemi olarak adlandırmıştır. Temel olarak, birbirine zıt bu iki dönemin ilkinde yerli bilgi, hizmet modelleri, araştırmaları ve insan gücü yetiştirmede başarısız kalınmış; ikincisinde ise eğitimi sıradanlaştıran, özgünlüğünü zedeleyen, en hafif deyişle ciddi bir dejenerasyona varan darboğazlarla karşılaşıldığı görülmüştür. Bahse konu darboğazlar içerisinde ‘Türkiye’ye özgü açıköğretim modeliyle sosyal hizmet eğitiminin verilmesi’ dikkatleri en çok üzerinde toplamış, bitmek tükenmek bilmeyen tartışmalara neden olmuştur.

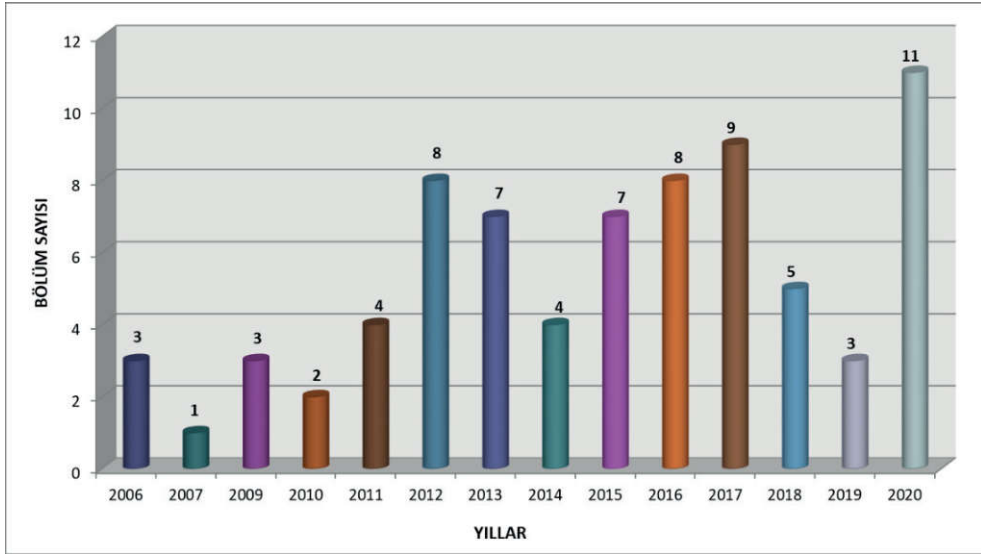
Bu çalışma; “sosyal hizmet eğitiminde açıköğretim, kontrolsüz büyüme döneminde oluşan çok boyutlu dejenerasyonun zirve noktasıdır” varsayımından hareketle kaleme alınmıştır. Sonda söylememiz gereken şeyi başta söylememiz gerekirse; uygulamalı, çıktı temelli, sosyal hizmet bilgi-beceri ve değerlerini kazandırmaya odaklı özgün bir eğitimin Türkiye’ye özgü açıköğretim modeli ile verilmesi bir ihtiyaç analizi yapılmadan ve somut gerekçe üretilmeden yüksek öğrenimde karar alıcı güç odaklarının istekleri doğrultusunda gerçekleşmiştir. Sosyal hizmet eğitimi için alt yapısı hazırlanmadan büyüme ve yaygınlaşmaya geçiş sürecinde üst üste yaşanan (çalışmanın birinci bölümünde anlatılan) darboğazlar sosyal hizmet eğitiminde kaotik bir ortam oluşturmuş, açıköğretim bu ortamda filizlenmiştir. Dolayısıyla sosyal hizmet eğitiminde açıköğretim sorununu doğru konumlandırabilmek ve anlayabilmek için öncelikle eğitimde dejenerasyona neden olan darboğazların izinin sürülmesi gereklidir.

Sosyal hizmet eğitimindeki darboğazların, bunlar içerisinde özgül ağırlığı hepsinden fazla olan açıköğretim sorununun ve yakın gelecekte sosyal hizmet eğitimini hangi tehlike ve fırsatların beklediğinin aydınlatılmak istenmesi bu çalışmanın temel amacıdır. Elbette çalışmanın kapsamında yer aldığı için eğitimde yaşanan çok boyutlu dejenerasyonun aşılması ve eğitimin niteliğinin artırılması düşüncesiyle bir yol haritası çizilmeye çalışılacak; bu doğrultuda bazı öneriler okuyucuların dikkatine sunulacaktır.

KONTROLSÜZ BÜYÜME DÖNEMİNDE DARBOĞAZLAR

Bölümlerin Açılışı ve Fakülte/Yüksekokul Kompozisyonu

Daha önce de söylendiği gibi ‘kontrolsüz büyüme dönemi’ 2006 yılında 4 farklı üniversitede sosyal hizmet bölümlerinin açılmasıyla başlamıştır. Bu bölümlerden sadece Süleyman Demirel Üniversitesi’nde açılan bölüm eğitim öğretime başlayamamıştır.

Şekil 1. Yıllara Göre Açılan Bölüm Sayıları

Kaynak: ÖSYM (2020a); ÖSYM (2018a); ÖSYM (2016); Alptekin ve ark.'dan (2014) uyarlanmıştır.

Şekil 1'den de görüleceği üzere ilerleyen yıllarda eğitim-öğretim faaliyetine başlayan bölüm sayıları inişli çıkışlı bir şekilde sürekli artış göstermiş, kapanma kararı alanlar dışında toplamda 70 bölüme ulaşılmıştır. Söz konusu 70 bölüm dışında ilaveten 19 bölüm ise açık olmasına rağmen öğrenci alamadığı için halen pasif konumdadır. İlginç olan husus; 2019 yılında iki, 2020 yılında yedi bölümde kapanma kararı almasına karşın yine 2020 yılı içerisinde bugüne kadar en fazla bölümün (11 bölüm) açılmış olmasıdır.

Tablo 1. Bölümlerin Fakülte / Yüksekokul Kompozisyonları

Sıra No	FAKÜLTE / YÜKSEKOKUL	SAYI
1	Sağlık Bilimleri Fakültesi	33
2	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	15
3	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	4
4	Fen-Edebiyat Fakültesi	4
5	Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	3
6	Açıköğretim Fakültesi	2
7	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi (+) Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi	5
8	Sağlık Yüksek Okulu	2
9	Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi	1
10	Patnos Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu	1
TOPLAM		70

Kaynak: ÖSYM'den (2020a) uyarlanmıştır.

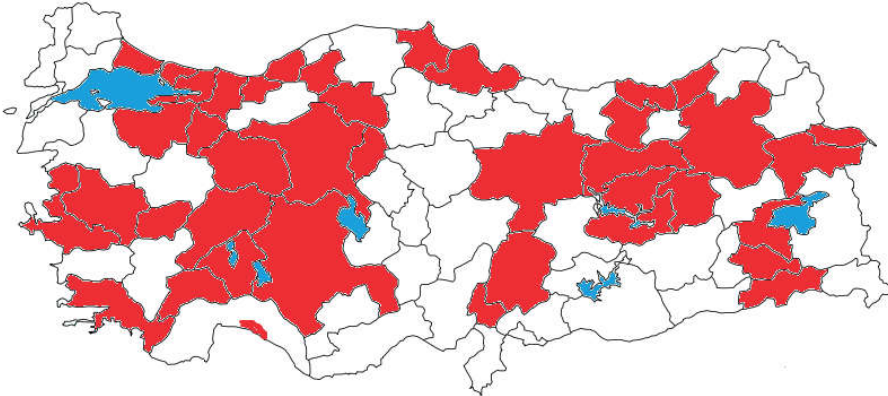
Yeni bölümlerin bünyesinde açıldığı fakülte/yüksekokul kompozisyonu Tablo 1’de görülebileceği gibi epeyce çeşitlilik göstermektedir. Eğitim-öğretim faaliyeti yürütmek üzere 10 farklı fakülte/yüksekokul bünyesinde kurulmuş olmak gerçekten düşündürücüdür. Bu durum sosyal hizmet disiplinin halen anlaşılmadığı için konumlandırılmadığını düşündürmektedir. Yeni bölümlerin çoğunluğunun sağlık bilimleri fakülteleri bünyesinde açılmış olması aslında kendi içinde bir tercihte yoğunlaşmaya işaret eder gibidir.

Tablo 2. Bünyesinde Birden Fazla Sosyal Hizmet Lisans Programı Bulunan Üniversiteler

Sıra No	ÜNİVERSİTE	FAKÜLTE/YÜKSEKOKUL
1	Anadolu Üniversitesi	Açıköğretim Fakültesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
2	Ankara Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi Uzaktan Eğitim Fakültesi
3	Atatürk Üniversitesi	Açıköğretim Fakültesi Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi
4	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Sağlık Bilimleri Yüksekokulu
5	Medipol Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu
6	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi (İstanbul) Sağlık Bilimleri Fakültesi (Ankara)
7	Selçuk Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi Beyşehir Ali Akkanat Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu

Kaynak: ÖSYM (2020a)’den uyarlanmıştır.

Ancak ne tuhaftır ki Tablo 2’de görüleceği üzere yedi üniversitede eş zamanlı birden fazla sosyal hizmet bölümü eğitim-öğretim faaliyeti yürütmektedir. Bu duruma bir açıklama getirmek gerçekten zordur. Tablo 1 ve Tablo 2 bir dağınık görünümle karşı karşıya olduğumuzu açıkça göstermektedir.

Şekil 2. Bölümlerin Bulunduğu Şehirler

Kaynak: ÖSYM’den (2020b) uyarlanmıştır.

Şekil 2’de kontrolsüz büyüme dönemi başından bugüne yeni bölümlerin hangi şehirlerde açıldığı gösterilmektedir. İlk etapta bölümlerin İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesi’nde yoğunlaştığı dikkati çekmektedir. Dikkati çeken diğer iki husus; sosyal hizmet bölümü açılması beklenen Akdeniz Bölgesi’ndeki büyükşehirlerde ve Batı Marmara Bölgesi’ndeki şehirlerde (Trakya) sosyal hizmet bölümünün henüz açılmamış olması, Ege Bölgesi’nde ise bölümlerin diğer bölgeler göre azınlıkta kalmasıdır (Örneğin İzmir’de sadece 1 bölüm varken Aydın, Çanakkale ve Denizli’de henüz bölüm yoktur). Şekil 2, yeni sosyal hizmet bölümlerinin sayıca hiç de küçümsenmeyecek önemli bir kısmının insan gücü, örgütlenme ve sosyal sorunlar bağlamında sosyal hizmetler alt yapısının zayıf olduğu şehirlerde açıldığını bize söylemektedir.

Tablo 3. İkinci Öğretim Sosyal Hizmet Eğitimi Veren Üniversiteler

NO	ÜNİVERSİTE	FAKÜLTE / YÜKSEKOKUL	Başlama Yılı	2020 Kontenjan
1	Sakarya Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	2006	62
2	Yalova Üniversitesi	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	2009	52
3	Bingöl Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	2012	62
4	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	2012	41
5	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	2013	62
6	Gümüşhane Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi	2013	62
7	Manisa Celal Bayar Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi	2013	62
8	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	2017	62
TOPLAM				465

Kaynak: ÖSYM’den (2020a) uyarlanmıştır.

Tablo 3’de sekiz üniversitedeki sosyal hizmet bölümünde ‘ikinci öğretim’de de sosyal hizmet eğitimi verildiği görülmektedir. İkinci öğretim kısaca ilgili bölümde gündüz yapılan örgün program tamamlandıktan sonra aynı öğretmenlerle aynı müfredatın izlendiği, diplomaları birbirine denk olan ve ücretli olarak akşam saatlerinde yürütülen ilave eğitim-öğretim şeklinde tanımlanabilir. İkinci öğretimde bu sekiz sosyal hizmet bölümüne 2020-2021 eğitim-öğretim yılında 465 kontenjan verilmiştir. Alptekin ve arkadaşlarının (2017) belirttiği gibi ikinci öğretim programlarının açılmasının arka planında üniversitelerde daha fazla öğrencinin yer alması düşüncesi vardır. İkinci öğretimdeki sosyal hizmet eğitiminin uygulama ağırlıklı yürütülen örgün (birinci) öğretimdeki sosyal hizmet eğitimine ve sosyal hizmet kurumlarına doğrudan ilave bir yük olduğunu söylemek (Alptekin ve ark., 2017) sadece bir tekrardan ibarettir.

(Tersine) Akademik Personel Durumu

Web sayfası incelemeleri sonucunda bölümlerin yarısına yakınında (70 bölümün 33'ünde) hiç sosyal hizmet kökenli öğretim üyesinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Oldukça düşündürücü olan bu sonuç bile tek başına sosyal hizmet kökenli hocaların bölümlerde azınlıkta kaldığını, bölümlerin gereğinden fazla farklı disiplinlere mensup öğretim üyeleri ile dolu olduğunu söylemektedir. Bilgi gövdesi çeşitli sosyal bilimlerin katkısıyla genişleyen sosyal hizmet disiplinin eğitimi için farklı disiplinlerin belli oranlarda akademik kadroda yer alması hiç kuşkusuz bir zenginliktir. Buna karşın, tersine yaşanan bu durumu (yani sayısal üstünlüğün diğer disiplinlere geçmesi) galiba 'zenginlik' kavramı yerine 'işgal' kavramıyla açıklamak daha doğru olacaktır. Bölümlerde sosyal hizmet kökenli akademisyenin az oluşu nedeniyle sosyal hizmet disiplini ve mesleğini konu alan derslere mecburen diğer disiplinlere mensup akademisyenler giriyor olması bir sır değildir. Akademik personelin dağılımında ortaya çıkan bu görüntü ister istemez sosyal hizmet öğrencilerinin bir disiplin ve meslek olarak sosyal hizmeti ne kadar tanıma ve anlama imkânına sahip oldukları sorusunu gündeme getirmektedir.

Abartılı Öğrenci Kontenjanları

Bölümlerde dikkati çeken bir başka husus özellikle devlet üniversitelerinde kontenjanların yüksek ve dolu olmasıdır. 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı itibarıyla vakıf ve devlet üniversitesindeki sosyal hizmet bölümlerine toplam 6.334 kontenjan verilmiştir. Bir önceki yılın kontenjanı (5.809'dur) ile kıyasladığında %9 gibi bir artıştan söz edebiliriz. En fazla kontenjan açıköğretim lisans programlarındadır (Atatürk Üniversitesi AÖF'de 1.435, Anadolu AÖF'de ise 513'tür). Bunları sırasıyla Hacettepe Üniversitesi (154), Bingöl Üniversitesi (144), Manisa Celal Bayar Üniversitesi (134) ve Sakarya Üniversitesi (124) izlemiştir.

Vakıf üniversitelerindeki bölümlerde 2018 yılından itibaren kontenjanlar dolmamaya başlamıştır. ÖSYM Kılavuzlarından vakıf üniversitelerinin kontenjanlarını minimumda tuttıkları ve bu kontenjanın da çoğunluğunu burslu öğrenciye ayırdıkları göze çarpmaktadır. 2020 yılında çok az sayıda devlet üniversitesi kontenjan azaltma yoluna gitmiştir. Bölümlerde sosyal hizmet kökenli akademisyen sayısı az, öğrenci sayısı ise fazladır. Bu durum ister istemez sosyal hizmet kökenli akademisyenlerin tüm enerjisini öğrencilere ayırmasını zorunlu kılmaktadır. Öğrenciden başını kaldıramayan sosyal hizmet kökenli akademisyenlerin kendilerinden beklenen bilimsel faaliyetlere zaman ayırması ve eğitimde baş gösteren sorunlara çözüm araması fazlaca iyimser bir beklenti olacaktır.

Mezuniyet ve İstihdam Durumu

Bu çalışmanın "Açıköğretim Sorunu"nun işlendiği ikinci bölümünde bahsedileceği üzere yakın gelecekte önlem alınmadığında takdirde, açıköğretim sosyal

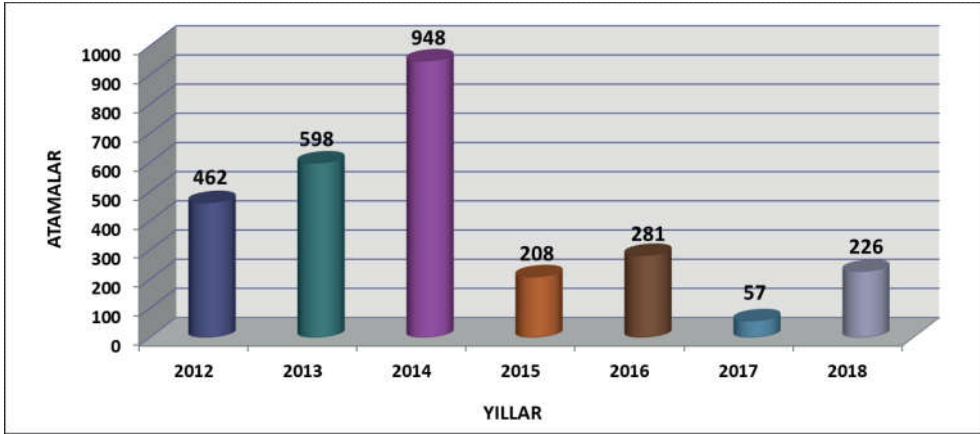
hizmet bölümü mezunlarının örgün eğitim mezunlarını geçecek boyuta ulaşacaktır. Daha önce sözü edilen güdük büyüme döneminde mezun sayısının da güdük kalmasının, kısa bir dönem içerisinde bölüm, kontenjan ve mezun sayısının hızlı bir şekilde artış göstermesinde tetikleyici bir faktör olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Yakın Gelecekte Mezuniyet Projeksiyonu

Eğitime Başlama Yılı	Bölümlerin Kontenjan Sayısı	Mezuniyet Yılı	Muhtemel Mezun Sayısı
2012	3.717	2016	9.867
2013	4.376	2017	14.243
2014	5.108	2018	19.351
2015	5.992	2019	25.343
2016	6.300	2020	31.643

Kaynak: Alptekin ve arkadaşları (2017)

Tablo 4’de görüleceği üzere sosyal hizmet eğitiminin başlangıç yılı olan 1961’den 2015 yılına gelinceye kadar sadece 6.150 mezun verilebilmişken, izleyen beş yıl içerisinde yani 2019-2020 Eğitim Öğretim Yılı sonu itibariyle açıköğretim programlarının da mezun vermesiyle birlikte 31.000’den fazla mezuna ulaşılmıştır.

Şekil 3. Yıllara Göre Kamu Sektörüne Sosyal Çalışmacı Atamaları (2012-2018)

Kaynak: ÖSYM (2014) ve ÖSYM’den (2018b) uyarlanmıştır.

Mezun sayısındaki hızlı artışa karşılık Şekil 3’den de anlaşılacağı üzere özellikle kamuda son yıllarda sosyal hizmet uzmanı (kamudaki kadro unvanı sosyal çalışmacı) istihdamı giderek düşmüştür. İstihdam daralmasına rağmen 2020 yılı Yükseköğretim Kurumları Sınavı Yerleştirme Sonuçları (ÖSYM, 2020b) tablosundan halen devlet üniversitelerindeki bölümlerin ve açıköğretim sosyal hizmet programlarının doluluk oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Birbiri ile çelişik gibi duran bu iki durum nasıl açıklanabilir? Ya da soruyu başka bir türlü

soracak olursak sosyal hizmet bölümlerine talep niçin azalmamaktadır? ‘Sosyal hizmet mesleği’nin tüm kayıplarına rağmen halen gençler arasında önemli ve gelecek vaat eden bir meslek olması sorunun bir yanıtı olabilir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yükseköğrenime talebin artması ve sosyal hizmetin de bu talepten pay alması, sosyal hizmet mesleğini kendine kariyer olarak daha yakın gören kadınların yükseköğrenime katılma oranlarının artması alternatif yanıtlar arasındadır. Bunlarla birlikte yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve özel sektörde yeni istihdam olanaklarının ortaya çıkması sorulan soruya verilecek yanıtlardan bir diğeri olabilir.

İlgisiz Önlisans Programlarından Dikey Geçiş Sınavı ile Geçişler

Tablo 5. DGS İle Sosyal Hizmet Bölümüne Geçiş Yapabilen Önlisans Programları

NO	ÖNLİSANS PROGRAMLARI		
1	Acil Bakım Teknikerliği	31	Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon
2	Acil Durum ve Afet Yönetimi	32	Evde Hasta Bakımı
3	Acil Yardım Teknikerliği	33	Güvenlik
4	Acil Yardım	34	Güvenlik ve Koruma
5	Adli Tıp Teknikerliği	35	Güvenlik Bilimleri
6	Adli Tıp	36	Hastane Yönetimi ve Organizasyon
7	Ambulans ve Acil Bakım Teknikerliği	37	Hava Savunma
8	Ambulans ve Acil Bakım	38	İlk ve Acil Yardım
9	Ameliyathane Hizmetleri	39	İstihbarat
10	Ameliyathane Teknikerliği	40	İş Sağlığı ve Güvenliği
11	Anestezi	41	İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği
12	Anestezi Teknikerliği	42	İş ve Uğraşı Terapisi
13	Ağız ve Diş Sağlığı	43	İtfaiyecilik ve Sivil Savunma
14	Ağız Diş Sağlığı	44	İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği
15	Cerrahi Teknikerliği	45	Kamu Güvenlik ve Asayişin Sağlanması
16	Ceza İnfaz ve Güvenlik Hizmetleri	46	Mühimmat ve Mühimmat Tahrip
17	Çevre	47	Otopsi Yardımcılığı
18	Çevre Kirlenmesi ve Kontrolü	48	Özel Güvenlik ve Koruma
19	Çevre Koruma ve Kontrol	49	Paramedik
20	Çevre Koruma	50	Polis MYO
21	Çevre Sağlığı	51	Sağlık Kurumları İşletmeciliği
22	Çocuk Gelişimi	52	Sağlık Yönetimi
23	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	53	Savunma ve Güvenlik
24	Çocuk Koruma ve Bakım Hizmetleri	54	Sivil Savunma ve İtfaiyecilik
25	Diş Protez	55	Sosyal Bilimler
26	Diş Protez Teknolojisi	56	Sosyal Hizmetler / Sosyal Hizmet

27	Diş Teknik Sekreterliği	57	Sosyal Güvenlik
28	Diş Protez Teknikerliği	58	Yaşlı Bakım Hizmetleri
29	Diyaliz	59	Yaşlı Bakımı
30	Eczane Hizmetleri	60	Yaşlı Hizmetleri Bakımı
31	Eczane Teknikerliği	61	Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon

Kaynak: ÖSYM (2020c)'den uyarlanmıştır.

Tablo 5'ten görüleceği üzere pek çoğu sosyal hizmet disiplini ile ilgisiz olan önlisans programlarından sosyal hizmet lisans programlarına 'Dikey Geçiş Sınavı (DGS)' ve yine pek çoğu 'sağlık önlisanstan sosyal hizmet lisans tamamlama' adı altında geçişlerin olması kontrolsüz büyüme döneminde hiç gündemden düşmeyen sorunlar arasında yer almaktadır.

Aradan geçen yıllar içerisinde DGS ile sosyal hizmet lisans programlarına geçiş hakkı verilen önlisans programlarında değişiklikler olsa da değişmeyen husus bunların çoğunluğunun sosyal hizmet disiplini ile ilgisiz olmasıdır. Örneğin "Acil Bakım Teknikerliği", "Diş Protez Teknolojisi" veya "Paramedik" ile sosyal hizmet disiplininin birbiri ile ilişkili olduğunu kim iddia edebilir? Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu noktada göz önünde bulundurulması gereken bir husus DGS ile psikoloji, psikolojik danışma lisans programlarına geçiş hakkı tanınmaması, sosyolojiye ise sadece Sosyal Hizmetler, Halkla İlişkiler ve Sosyal Bilimler önlisans programlarından dikey geçiş yapılabilmesidir. DGS ile lisans tamamlama hakkı verilecek önlisans programlarını belirleyen Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK), Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi çalışması için referans aldığı "ISCED Eğitim ve Öğretim Alanları 2013" sınıflandırmasında 76 alan kodu ile tanımlanmasına rağmen YÖK'ün sosyal hizmet disiplinini hiç tanımayan olması (!!) mümkün müdür? Elbette değildir. O halde, geriye Tablo 5'i açıklamak için YÖK'ün ya kasıtlı dejenerasyona gittiği ya da sosyal hizmet disiplinine "içine ne koysan alır" şeklinde (çarpık) bir algıyla yaklaştığı seçenekleri kalmaktadır. Bu kadar çok önlisans programına geçiş hakkı vermenin örtük bir şekilde sosyal hizmet örgün ve açıköğretim lisans programlarında öğrenci sayısı ve yükünü artırmak anlamına geldiği de unutulmamalıdır.

Müfredatlardaki Keyfiyet ve Dağınıklık

Sosyal hizmet bölümlerinin müfredatlarında görülen keyfi düzenlemeler ve dağınıklık bir başka sorun alanıdır. Web sayfaları üzerinden müfredatlar incelendiğinde bu durum hemen göze çarpmaktadır. Mevcut 70 bölümün müfredatının tamamı "genelci modele" göre tasarlanmaya çalışılmıştır. Pek çok bölüm Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nün müfredatını referans almasına rağmen müfredatlar adeta bölümdeki akademik kadronun çalışma alanlarına veya benimsediği dünya görüşüne göre 'bölümde bulunan öğretime elemanına göre ders' anlayışıyla son şeklini almıştır. Akademik alt yapılarının zayıf olduğu düşünüldüğünde, yeni açılan

bölümlerin köklü ve deneyimli bölüm olan Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nün genelci modele göre hazırladığı müfredata benzer şekilde kendi müfredatlarını oluşturmaları doğal karşılanmalıdır. Genelci modele göre uyarlanmasına karşılık özellikle sosyal hizmet müdahale yöntemleri ve alan uygulamasına ilişkin derslerin müfredattaki yerleri, içerikleri ve saatleri arasında farklılıkların müfredatlardaki dağınık bir görüntü oluşturduğunun altı bir kez daha çizilmelidir.

Kafa Karıştıran Sosyal Hizmetler Önlisans Programları

Kontrolsüz büyüme döneminde ortaya çıkan başka bir oluşum 'sosyal hizmetler' veya 'sosyal hizmetler ve danışma' adıyla açılmış olan daha sonra tamamı 'sosyal hizmetler' adı altında toplanan önlisans programlarıdır. Bu iki yıllık programlar isimlerinin ve müfredatlarındaki derslerin sosyal hizmet lisans programındakine benzerliği nedeniyle sanki sosyal hizmet lisans programlarının önlisansıymış (?!?) şeklinde bir algıya neden oldukları için 'kafa karışıklığı' oluşturmaktadır. Oysa sosyal hizmetler önlisans programı kesinlikle sosyal hizmet lisans programının önlisansı değildir. Zaten dünyada sosyal hizmet önlisans programı ABD örneği dışında yaygın değildir. Alptekin ve arkadaşları (2017) ABD'de eğitim politikası ve akreditasyon standartları belirlemede yetkili kuruluş olan Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi (CSWE) tarafından önlisans programlarının hiçbiri akredite edilmediğine dikkat çekmişlerdir. Dünyada ve ülkemizde genel kabul sosyal hizmet eğitiminin lisans ve lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) şeklinde verilmesidir.

Sosyal Hizmetler Önlisans Programları isimlerinin ve müfredatlarındaki derslerinin yanı sıra içinde buldukları dağınık görüntü de Sosyal Hizmet Lisans Programlarına benzemektedir. Merkezi Yerleştirme ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Ön Lisans Programları (OSYM, 2020d) kılavuzundan derlenen bilgilere göre 2020-2021 yılı itibarıyla toplam 14.525 öğrenci kontenjanı verilen 57 Sosyal Hizmetler Önlisans Programı bulunmaktadır. Bu programların üçü açıköğretim modeli ile yürütülmekte ve aşırı kontenjanlarıyla dikkat çekmektedir. Açıköğretim Sosyal Hizmetler Önlisans Programlarında sırasıyla Anadolu Üniversitesi 6.150 kontenjana, Atatürk 2.563 kontenjana ve İstanbul Üniversitesi ise 2.255 kontenjana sahiptir. Beş üniversitenin bünyesinde farklı meslek yüksekokullarında açılmış birden fazla Sosyal Hizmetler Önlisans Programı bulunmaktadır. İlk Sosyal Hizmetler Önlisans Programı 2010 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi bünyesinde açılmıştır. 2011-2020 yılları arasında bu önlisans programlarına toplamda 116.335 öğrenci kontenjanı verilmiştir.

Sosyal Hizmetler Önlisans Programlarının sosyal hizmet akademisyenlerine danışılmadan, herhangi bir unvan, görev tanımı ve müfredat içerik planlaması yapılmadan YÖK tarafından açıldığı bilinmektedir. Önlisans programları genel olarak hitap ettiği alan için "ara eleman ihtiyacını karşılamaya" yönelik programlardır. Sosyal Hizmetler Ön Lisans Programları Çekirdek Eğitim Programı (ÇEP) ve

Güncel Konular Çalıştayı Sonuç Raporu'nda (2017) belirtildiği gibi bu önlisans programları da ciddi darboğazlar içindedir. Raporda; mesleki kimlik problemi, mezunların aldığı unvanlar, çalışma alanları ve alanda kabul sorunları, sosyal hizmetlerle ilgili olmayan bölümlerden geçişler, mesleki uygulamalarda karşılaşılan güçlükler, akademik personel yetersizliği başlıca sorun alanları olarak öne çıkmıştır. Yine bu raporda; daha çok teknik programlardan esinlenerek alınan 'ara eleman' tanımlamasının içeriğinin yeterince doldurulmadığı ve bu tanımlamaya uygun bir eğitim programının dizayn edilemediği, bu durumun eğitim sürecinde izlenecek yöntemleri de olumsuz etkilediği üzerinde durulmuştur. Raporun en dikkati çeken bölümünde mesleki kimliği oluşturma amacıyla Sosyal Hizmetler Ön Lisans Programlarından mezun olanlara 'Sosyal Hizmetler Meslek Elemanı', 'Sosyal Sekreter', 'Bakım Elemanı' gibi mesleki isimler verilmesi hususunda görüşler paylaşılmıştır. Bu bağlamda varılan son nokta; sosyal hizmetler ön lisans programlarından mezunlara "Sosyal Sekreter" unvanının verilmesi olmuştur.

Sosyal Hizmet Mesleğinde Eş Zamanlı Yaşanan Sorunlar

Sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet disiplininin ve mesleğinin eğitimidir. Bir mesleğin tanınırlığı, prestiji ve fonksiyonelliği elbette o mesleğin eğitimini de etkilemekte ve şekillendirmektedir. Meslek ve mesleğin eğitimi arasında et ve turnak gibi iç içe geçmiş, karşılıklı birbirini etkileyen bir ilişkiden söz edilebilir. Birinde baş gösteren gelişme veya bozulma çok geçmeden yankısını diğerinde gösterebilmektedir.

Bilindiği üzere Türkiye'de 2000'li yılların başından itibaren değişen siyasal iktidarın da önyak olmasıyla sosyal politikalar ve sosyal hizmetler alanında hizmet ağını güdükleştiren, özelleştirmeleri hızlandıran, devletin sosyal yönünü küçülten, çoklu refah aktörlerini sahneye süren neoliberal politikalar etkisini artırmıştır. Neoliberal politikaların tüm önermeleri ve pratikleri sosyal hizmet uzmanlarının işini zorlaştırmış, hatta kimi noktalarda belirsizleştirmiştir de. Bu politikaların sert estiği bir ortamda sosyal hizmet mesleğinde de bazı istenmedik değişim/dönüşümlerin yaşanması kaçınılmaz olmuştur. Örneğin 2000'li yılların ortalarından itibaren çeşitli mevzuatlarda 'Sosyal Çalışma Görevlisi', 'Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi', 'Aile Sosyal Destek Personeli (ASDEP)' vb. anlamca belirsiz unvanlar üretilmiş, bu unvanlar altında bazı meslek gruplarına da sosyal hizmet uzmanlarının rol ve görevleri verilmiştir. Sosyal hizmet uzmanları özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde, hemodiyaliz ünitelerinde 'zorunlu personel' olmaktan çıkarılmış; bazı kurum/kuruluşlarda özlük hakları korunmamıştır (örneğin psikososyal tedavi grubunun diğer üyeleri yıpranma/tükenme payı alırken sosyal hizmet uzmanlarının almaması). Bu örnekler elbette çoğaltılabilir. Sosyal hizmet mesleğinin toplumsal prestiji ve fonksiyonelliğini olumsuz etkileyen tüm bu örneklerin, sosyal hizmet eğitiminin de prestij ve fonksiyonelli-

ğini hatta özgün dokusunu olumsuz etkileyen (yukarıda sözü edilen) darboğazlar için birer tetikleyici faktör olması kuvvetli bir ihtimaldir.

AÇIKÖĞRETİM MODELİ İLE SOSYAL HİZMET EĞİTİMİ

Açıköğretim Modeli Üzerine

Alptekin ve arkadaşları (2020) Türk yükseköğretim sisteminde açıköğretimi; geleneksel yüz yüze eğitim modeli yerine öğrencilerin üniversite kampüsüne gitme zorunluluğu olmadığı, her dersin bir kitabının olduğu ve öğrencilerin sınavlarda bu kitaptan sorumlu tutulduğu, sınırlı ölçüde asenkron derslerin yer aldığı bir öğretim modeli olarak tanımlamışlardır. Açıköğretimde ağırlıklı olarak teorik bilgi edinme ve bu bilginin test usulü yapılan ölçme ve değerlendirmesi ön plana çıkmaktadır.

Türkiye’deki uygulama şekliyle sosyal hizmet eğitiminin açıköğretim modeli ile verilmesi beraberinde bazı sorunları da getirmektedir. Yukarıdaki tanıma ilaveten açıköğretim sosyal hizmet programların web sayfalarına ve alandaki gözlemlerimize dayanarak bu programların; öğrencinin kişisel, duygusal ve mesleki gelişimine odaklanan bir eğitim-öğretim ortamı (seminer, kulüp faaliyetleri, grup çalışması, kurum ziyaretleri, gönüllü organizasyonlara yönlendirme, araştırma, proje hazırlama, ödev hazırlama ve sunma, vaka analizi ve tartışması vb.) sağlamadığını söylemek zor değildir. Açıköğretim sosyal hizmet lisans programlarının web sayfalarında yer alan bilgiler, bu programların sosyal hizmet eğitiminin “olmazsa olmaz”larından olan alan uygulamasına ayırdığı sürenin yarıyıll başına sadece iki gün olduğunu göstermektedir. Bu süre ulusal ve uluslararası standartlar bakımından elbette yetersizdir. Türkiye’de örgün eğitim veren pek çok bölümün müfredatında alan uygulaması birinci yarıyıl üç, ikinci yarıyıl için beş gün şeklinde düzenlenmektedir. Açıköğretim modeli ile verilen sosyal hizmet eğitiminin öğrencilere mesleki gelişimleri açısından gerekli (mikro-mezzo-makro düzeyinde) becerileri ve sosyal hizmet değerlerini kazandırma konusunda iyimser olmamızı sağlayacak olanaklar yok denecek kadar azdır.

Kısa Tarihçe ve Mevcut Durum

Daha önce de söylendiği gibi sosyal hizmet lisans programlarının ikisi açık öğretim modeline dayanmaktadır. Bunlardan ilki 2011-2012 Eğitim-Öğretim Yılında Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi (Erzurum), ikincisi ise 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi (Eskişehir) bünyesinde sosyal hizmet eğitimine başlamıştır. İlk Sosyal Hizmetler Lisans Programının açılmasında 2010-2011 Eğitim-Öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sosyal Hizmetler Önlisans Programının eğitime başlamasının etkili olduğu düşünülmektedir. Daha önce değinildiği gibi bu önlisans programının isim ve müfredat benzerliğinden yola çıkarak sanki sosyal hizmetin

lisans programının önlisansıymış gibi görülmüş olması kuvvetli bir ihtimaldir. Zaten elindeki öğrenci talebini eritme arayışında olan yükseköğretimde karar alıcılardan bir grubun “önlisansı açıköğretimde olan bir programın pekala lisansı da açıköğretimde olabilir” düşüncesine kapılmış olabilmesi mümkündür.

İlk Sosyal Hizmetler Lisans Programı 2011-2012 Eğitim-Öğretim Yılında henüz eğitime başlamadan önce 12-13 Temmuz 2011 tarihlerinde Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi ev sahipliğinde “Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Anlayışlar ve Açıköğretim Uygulamaları” temalı 4. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı (2011) düzenlenmiştir. Bu çalıştayda ilk açıköğretim sosyal hizmet lisans programının uyacağı kriterler ve kontenjanlar belirlenmiş ve bu hususlar sonuç raporunun aşağıda belirtilen 1. ve 4. Maddelerinde açıkça belirtilmiştir. Ancak bu kriter ve kontenjanlara ne o gün ne de bugün uyulabilmiş değildir.

1. Madde: *Temel başvuru kaynakları olarak uluslararası standartlar, III. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı’nda belirlenen program yeterlilikleri ve ülkemizin sosyal hizmet alt yapısal unsurları (yeni kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, mevcut kuruluşlar, sosyal hizmet bölümleri, sosyal hizmet uzmanları, sosyal hizmet akademisyenleri vb.) gözetilerek hazırlanmış ve buna göre planlı bir şekilde kontenjanı belirlenmiş olma koşuluyla bir sosyal hizmet lisans eğitim programının açıköğretim modeliyle ülkemizde de verilebileceği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.*

4. Madde: *Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmet Lisans Programı 1000 kişi olarak belirlenen kontenjanla 2011 - 2012 eğitim-öğretim yılında eğitim faaliyetine başlayacaktır. Katılımcıların bir kısmı, ülkemizin sosyal hizmetler alanında mevcut kurumları ve bu kurumlarda çalışan sosyal hizmet uzmanı sayısını dikkate alarak belirlenen kontenjanın fazla olduğuna ilişkin tespitlerde bulunmuşlardır. Özellikle uygulama sürecinin dikkatli bir şekilde izlenerek alınacak dönütler çerçevesinde öğrenci kontenjanının yeniden değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.*

Tablo 6. Yıllara Göre Açıköğretimde Sosyal Hizmet Lisans Programları Kontenjanları

ÜNİVERSİTE Fakülte	Eğitime Başlama Yılı	2011 Kont.	2012 Kont.	2013 Kont.	2014 Kont.	2015 Kont.	2016 Kont.	2017 Kont.	2018 Kont.	2019 Kont.	2020 Kont.
Atatürk Üniver- sitesi AÖF (Erzurum)	2011	1.025	2.050	2.050	2.563	2.563	2.050	1.538	2.050	1.282	1.250

Anadolu Üni- versitesi AÖF (Eskişehir)	2015					513	513	513	513	513	500
TOPLAM		1.025	1.025	2.050	2.563	3.076	2.563	2.051	2.563	1.795	1.750

Kaynak: Alptekin ve Topuz (2017); Alptekin ve ark. (2017); ÖSYM (2018a); ÖSYM (2019) ve ÖSYM (2020a)'den uyarlanmıştır.

Tablo 6'dan da görüleceği üzere açıköğretim sosyal hizmet lisans programlarının kontenjanları başından itibaren abartılı tutulmuştur. Açıköğretim programlarından mezun olanların sayısı örgün eğitimden mezun olanların sayısına her geçen yıl daha da yaklaşmaktadır. Kontenjanlar, açıköğretim sosyal hizmet programlarının 'depo' niteliğinde 'öğrenci eritme' üzerine işlev gören programlardan farksız; Türk yükseköğreniminde izlenen 'parking model'¹⁹ eğitim (Alptekin, 2016) için ise bulunmaz bir fırsat olduğunu göstermektedir.

Hali hazırda iki açıköğretim sosyal hizmet lisans programına ilaveten 2015-2016 Eğitim- Öğretim Yılı itibariyle İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Sosyal Hizmetler Lisans Programı da açıköğretim modeli ile sosyal hizmet eğitimi vermektedir. Ancak bu programın ayrı tutmamızın nedeni bazı sağlık önlisans programlarından dikey geçiş yoluyla sosyal hizmette lisans tamamlama şeklinde hem örgün hem de açıköğretim şeklinde bir uygulamanın içinde olmasıdır.

Tablo 7. Yıllara Göre Sağlık Önlisans Programlarından Açıköğretim Sosyal Hizmette Lisans Tamamlamaya Geçiş Kontenjanları

ÜNİVERSİTE Fakülte	Eğitime Başlama Yılı	2015 Kont.	2016 Kont.	2018 Kont.	2019 Kont.	2020 Kont.
Atatürk Üniversitesi AÖF	2011	-	2.500	2.500	255	1.000
İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fak.	2015	2.500	2.500	2.500	309	3.000
Anadolu Üniversitesi AÖF	2015	-	-	2.500	1.329	150
Diğer Devlet Üniversiteleri	-	-	-	-	151	308
TOPLAM		2.500	5.000	7.500	2.044	4.150

Kaynak: Alptekin ve Topuz (2017); Alptekin ve ark. (2017); ÖSYM (2018a); ÖSYM (2019) ve ÖSYM (2020a)'den uyarlanmıştır.

Ancak kontenjanının ezici çoğunluğunun açıköğretimde olduğu Tablo 7'den kolayca anlaşılmaktadır. Bu açıköğretim programının toplam kontenjanı diğer iki açı-

19 Ülke koşulları, istihdam, akademik altyapı gibi unsurlara ilişkin ihtiyaç analizlerine dayanmaksızın talep eden her adayın Yükseköğrenim sistemine dahil edilme ve "öğrenci" sıfatıyla bu sistem içinde bir süre tutulması anlamında kullanılmıştır.

köğretim sosyal hizmet programınıninkinden önemli ölçüde fazladır (Bkz. Tablo 7).

‘Sosyal Hizmet Eğitiminde Açıköğretim: Mevcut Durum ve Yol Haritasının Belirlenmesi’ temalı 10. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı Sonuç Raporunda (2020) açıköğretim modeli ile verilen sosyal eğitiminin abartılı ve mesnetsiz kontenjanları için aşağıda yer alan açıklamalar sorunun kazandığı boyutu göstermesi bakımından dikkat çekicidir:

“SHOD’un hesaplamalarına göre 2020 yılı haziran ayı itibariyle Türkiye’de 32.000’e yakın sosyal hizmet lisans mezunu bulunmaktadır. Bugüne kadar açıköğretim sosyal hizmet lisans programlarına ve sağlık önlisans tan açıköğretim sosyal hizmette lisans tamamlama programına toplamda yaklaşık 38 bin öğrenci kontenjanı verilmiştir. Ortaya çıkan bu tabloya bakarak sosyal hizmet eğitiminde açıköğretimin, örgün öğretimin yerine geçecek bir genişleme eğilimi içine girmiş olduğundan söz edilebilir. Şayet bu tablonun önüne geçilemezse yakın gelecekte (dünyada eşi benzeri görülmemiş tek örnek olarak?!?) Türkiye’deki sosyal hizmet uzmanlarının ezici bir çoğunluğunu açıköğretim mezunları oluşturacaktır.

‘Sağlık Alanında Lisans Tamamlama’ya yönelik açıköğretim sosyal hizmet programı sessiz sedasız bir köşede dursa da Sosyal Hizmet Okulları Derneği 2017 yılında hazırladığı kapsamlı bir raporda değinildiği gibi sosyal hizmet eğitiminin dokusunu bozan pek çok unsuru bünyesinde taşımaktadır.

Tablo 8. Sağlıkta Lisans Tamamlama İle Sosyal Hizmet Bölümünü Seçebilecek Olan Ön Lisans Programları

NO	ÖN LİSANS PROGRAMLARI	
1	Ağız ve Diş Sağlığı	21 Anestezi
2	Ağız, Diş Sağlığı	22 Anestezi Teknikerliği
3	Diş Protez	23 Cerrahi
4	Diş Protez Teknolojisi	24 Cerrahi Teknikerliği
5	Diş Protez Teknikerliği	25 İlk ve Acil Yardım
6	Diş Teknik Sekreterliği	26 Otopsi Yardımcılığı
7	Hastane Yönetimi ve Organizasyon	27 Paramedik
8	Sağlık Kurumları İşletmeciliği	28 Çevre
9	Sağlık Yönetimi	29 Çevre Sağlığı
10	Acil Bakım Teknikerliği	30 Diyaliz
11	Acil Yardım	31 Eczane Hizmetleri
12	Acil Yardım Teknikerliği	32 Eczane Teknikerliği
13	Acil Yardım Teknikleri	33 Elektronörofizyoloji
14	Adli Tıp	34 Nükleer Tıp Teknikleri

15	Adli Tıp Teknikerliği	35	Engelli Bakımı ve Rehabilitasyon
16	Ambulans ve Acil Bakım	36	İş ve Uğraş Terapisi
17	Ambulans ve Acil Bakım Teknikerliği	37	Evde Hasta Bakımı
18	Ambulans ve Acil Yardım	38	Yaşlı Bakımı
19	Ameliyathane Hizmetleri	39	Yaşlı Hizmetleri ve Bakımı
20	Ameliyathane Teknikerliği	40	Çocuk Gelişimi
21	Anestezi	41	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi

Kaynak: YÖK (2020)'den uyarlanmıştır.

Bu raporda; özellikle açıköğretimde lisans tamamlama kanadında bulunan büyük çoğunluğa sosyal hizmet uygulama dersleri için süpervizyon desteğinin kimin, hangi koşullarda vereceğinin belirsizliğinden, sağlık önli-sanstan sosyal hizmet lisans tamamlamaya geçişlerin pek çoğunun sosyal hizmet disipliniyle alakasız olduğundan (örnekler için bknz. Tablo 8) ve doğal olarak müfredatlarının örgün sosyal hizmet müfredatıyla uyumsuz olduğundan söz edilmiştir. Sağlık alanında yeni mezunlara istihdam kapısının kapatılması ve haksız rekabet ortamında bir kesime kolayca sosyal hizmet uzmanı olma imkânı sağlanması bu raporda dile getirilen en çarpıcı tespitlerdir.

Açıköğretim Tartışması Niçin Bitmiyor?

Sosyal hizmet eğitiminde kontrolsüz büyüme döneminde baş gösteren darboğazların her biri önemli olmakla birlikte 'açıköğretim sorunu' hep gündemde, hep bir adım öndedir. Niçin açıköğretim tartışması bir türlü bitmek bilmemektedir? Bu soruya verilecek pek çok yanıt olabilir. Ama biz bu yanıtları aşağıda detaylarını da anlattığımız iki kümede toplamayı uygun görüyoruz:

1) Açıköğretim, sosyal hizmet eğitiminin ve dolayısıyla sosyal hizmet disiplini ve mesleğinin ontolojisini tehdit etmektedir. 10. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı'nın Sonuç Raporun'da (2020) yer alan şu ifadeler konuya gayet doyurucu bir açıklama getirmektedir:

“Sosyal hizmet eğitimi; sınıf içi, yüz yüze etkileşime ve ağırlıklı olarak yaşantısal öğrenme anlayışına dayanmaktadır. Eğitim süpervizyon desteği ile uygulama ağırlıklı (yaklaşık 1/3) verilir. Uygulama sadece alan uygulamasını içermez, sosyal hizmet müdahale yöntemleri, sosyal hizmet araştırması ve sosyal hizmet alanları dersleri de belli oranlarda uygulama içermektedir. Eğitim programında (müfredat) özgürleştirici-güçlendirici-geliştirici derslere özellikle yer verilir. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi Sağlık ve Refah temel alanı içinde 76 Temel Alan Kodlu “Sosyal Hizmetler” altında belirtilen yeterliklere dayalı, çıktı odaklı olan bu eğitim emek-yoğun bir süreci içermekte ve sosyal hizmetin evrensel değerleriyle harmanlanmaktadır. Sözü edilen bu özelliklerin hiçbirini taşımayan,

ağırlıklı olarak didaktik öğretime dayalı açıköğretimde sosyal hizmet eğitimi, süregelen örgün sosyal hizmet eğitiminin özgün dokusunu zedelemekte; bununla da sınırlı kalmayıp sosyal hizmet disiplini ve mesleğinin ontolojisini (varlığını) tehdit etmektedir.

Sosyal hizmet eğitiminde açıköğretim elbette sadece Türkiye’de uygulanmamaktadır. Yurt dışı örnekleri mevcuttur. Ancak yurtdışı örnekleri ciddi ölçüde bizdeki uygulamadan farklılaşmaktadır. Bu nedenle yurt dışı örneklerinin varlığı, Türkiye’deki uygulamayı meşru kılamaz. 10. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı’nın Sonuç Raporun’da (2020) bu konuya da aşağıdaki şekilde açıklık getirilmiştir:

“Sosyal hizmet eğitiminde açık/uzaktan eğitim örnekleri Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya ve Avrupa’da mevcuttur. Ancak bunların büyük bir kısmı köklü üniversitelerde, yeterli öğretim elemanı olan sosyal hizmet bölümlerinde açılmakta, akreditasyon sürecinden geçmekte, makul sayıda öğrenci kabul edilmekte, eğitimi kendi ulusal eğitim standartlarının yanı sıra alan uygulamasına özgü eğitim standartları ve gelişmiş prosedürler eşliğinde yürütmektedir. Buna karşılık Türkiye’de açıköğretim sosyal hizmet programları son derece yüksek öğrenci kontenjanlarına sahip olup öğrencinin erişimine sunulan kaynaklar sadece elektronik kitaplar ve videolarla sınırlıdır. Özellikle sosyal hizmet uygulamasında eğitsel danışman atamasının tam olarak yapılamaması öğrenci-eğitsel danışman arasında kurulması gereken etkileşimi sınırlandırmaktadır. Alan uygulaması süre, işleyiş, beceri kazanımı, ölçme ve değerlendirme yönünden ulusal ve uluslararası standartlara uymamaktadır.”

2) Açıköğretim uygulanış biçimiyle kendi felsefesine ters bir şekilde hem sosyal hizmet eğitim-öğretiminde hem de istihdam olanağında fırsat eşitliği yerine fırsat eşitsizliği yaratmaktadır. Sosyal hizmet eğitimi kendine özgü doğası olan emek-yoğun bir eğitim-öğretim sürecini içermektedir. Öğrencinin kişisel gelişim ve değişimi önemsendiği için sözde değil özde de “öğrenci odaklıdır.” Bu çalışmanın açıköğretim modelinin anlatıldığı bölümde örnekleriyle belirtildiği üzere öğrenci eğitim-öğretim aktivitesinin bir aktörüdür ve pek çok yükümlülükleri yerine getirmek mecburiyetindedir. Eğitimin temel bir bileşeni olarak kişisel gelişim ve değişimi sağlayacak aktivitelerin pek çoğunun doğası gereği açıköğretim modelinde olmaması eğitim-öğretime harcanan emekte ciddi bir adaletsizliğe yol açmaktadır. Açıköğretimde daha az emek, diğer yönüyle Türkiye’de istihdama dâhil olmanın giriş kapısı olan Kamu Personeli Seçme Sınavı’na daha fazla çalışma olanağı anlamına gelmektedir. YÖK’ün Sağlık Alanında Lisans Tamamlama Uygulamasına Yönelik Sosyal Hizmet Okulları Derneği’nin Görüşleri Raporu’nda (2017) belirtildiği üzere bu hiç de adil olmayan rekabet koşulları, genelde tüm Türkiye’ye yönelik olsa da (çünkü örnek teşkil etmekte-

dir) özelde ise büyük bir emek ve çaba sonucunda sosyal hizmet lisans eğitimi almakta olan binlerce öğrenciye yapılan açık bir haksızlıktır.

SONUÇ YERİNE: YOL HARİTASI

Gelinen Nokta

Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi 2000’li yılların ortalarına kadar büyüme ve yaygınlaşma imkânı bulamamıştır. Kendi içinde bir strateji ve mantık çerçevesinde planlı bir şekilde büyüme/yaygınlaşma gerçekleşmeyince bu iş dışsal etkilere adeta davetiye çıkarmış, bu sefer bir öncekinin tersine hızlı bir büyüme akımına girilmiştir. Fiziki ve akademik alt yapısı hazırlanmadan eldeki kaynaklara ve insan gücüne göre hareket edilmeden hızlı bir şekilde başlayan büyüme elbette kısa süre içerisinde kontrolden çıkmış, bu çalışmada sözü edilen darboğazlarla karşılaşmış ve süreç yönetilemez hale gelmiştir.

Sosyal hizmet eğitiminde kontrolsüz büyüme olarak adlandırdığımız bu dönemde sosyal hizmet eğitimi kasıtlı olarak mı kaotik bir ortama sürüklenmiştir yoksa güdük büyüme döneminin acı bir faturası mı ödenmektedir? Derleme niteliğindeki bu çalışma içerdiği sınırlılıklar nedeniyle bu sorunun yanıtını verecek durumda değildir. Bu sorunun yanıtı kuşku yoktur ki ciddi araştırmalar gerektiren öneme sahiptir. Ancak bu çalışmanın yükseköğrenim dokümanları ve literatür incelemesine dayalı öne sürdüğü bilgiler ışığında belli belirsiz bir sonuç da kendiliğinden ortaya çıkmaktadır; o da özetle şudur: Türkiye’de sosyal hizmet disiplini ve mesleği henüz yeterince gelişme göstermemiş ve anlaşılamamıştır. Gelişeme ve anlaşılamamanın da elbette pek çok nedeni vardır. Eğitimde büyüme ve yaygınlaşma döneminde karşılaşılan tüm darboğazlar sanki hep aynı düşüncenin bir ürünüdür: “Sosyal hizmet, içine ne koyarsan alır.” Ülkemizde sosyal hizmet disiplin ve mesleğinin kendine özgü kimliği anlaşılamadığından bu çetrefilli iş hep bir tarafa bırakılmaktadır. Sadece geniş bir alanda faaliyet gösteriyor olmasına bakılmakta, her disiplin ve meslekle bir şekilde ilişkilendirilmekte, üzerinde herkesin iyi-kötü bilgi ve beceri sahibi olduğuna kanaat getirilmekte, disiplinlerarası bir çalışma alanı (!!!) olduğuna inanılmaktadır. Baştan sona yanlış bu kabul, inanç ve algı değişmedikçe sosyal hizmet eğitiminde, disiplininde ve mesleğinde bir düzelme ve ilerleme beklemek hayal olacaktır. Bu durumu tersine çevirmek için başta sosyal hizmet akademisyeni ve ülke yöneticileri olmak üzere pek çok kişiye rol ve sorumluluk düşmektedir.

Peki Ne Yapmalı?

Sosyal hizmet eğitiminde aşılması güç, ama imkânsız olmayan ciddi bir dejenerasyonla karşı karşıya olduğumuzu çok boyutlu saha araştırmalarına gerek bile kalmadan bu mütevazı derleme çalışması ortaya koymaktadır. Dejenerasyonu aşmak elbette kolay değildir. Kuşkusuz elde bazı olanaklar ve yapılacak

işler de vardır. Örneğin ülkemizde sosyal hizmet eğitim ve öğretiminin ulusal ve uluslararası standartlar doğrultusunda nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına katkı sağlamayı amaçlayan SHOD her şeye rağmen bu kontrolsüz büyüme döneminde bizzat bir grup sosyal hizmet akademisyeninin girişimiyle kurulmuştur. ‘Kalite güvencesi ve akreditasyon çalışmaları’ kontrolsüz büyüme dönemine dur diyecek en etkili yoldur ve SHOD bu hedefe ulaştıracak elimizdeki en önemli vasıta. Sosyal hizmet akademisyenlerinin artık edilgen bir şekilde olanı biteni hayıflanarak izlemesi yerine bu derneğe destek vererek, süreci yönetmeye aday olmalarının zamanı çoktan gelmiştir. İçine düştüğü kaotik ortamda lidersiz kalmış sosyal hizmet eğitiminin kendini bir an önce toparlaması için örgütlü mücadele kaçınılmazdır. Sosyal hizmet akademisyeni elbette bu dejenerasyonun tek başına sorumlusu değildir; ancak bölümündeki rutin akademik işlerin girdabından çıkamayıp, olan bitene sessiz kalmakla istemeden de olsa kontrolsüz büyüme döneminin devam etmesine onay vermiş olacaktır.

Kuşkusuz genelde ülke yönetiminde ve özelde yükseköğretimde karar alıcı güç odaklarının sosyal hizmet disiplini ve mesleğine bakış açılarının değişmesi de sosyal hizmet eğitiminin içine düştüğü kaotik durumdan çıkması açısından hayati derecede önemlidir. Karar alıcılar sosyal hizmet eğitiminin “boşlukta, sıradan ve sahipsiz” olmadığını bilmeli, hiç değilse sosyal hizmete giriş dersinde anlatıldığı kadar bir sosyal hizmet tasavvuruna sahip olmalıdır. Karar alıcılara pay sahibi oldukları dejenerasyona son vermeleri için şu hatırlatmada bulunmak gerekir: Sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet disiplini ve mesleğinin eğitimidir. Bir disiplin olarak sosyal hizmet uygulamalı sosyal bilimler kümesinin bir üyesidir. Bilgi gövdesi kendi uygulamalarından elde ettiği ve diğer sosyal bilimlerden aktardığı bilgilerle beslenir. Meslek; insan hakları ve sosyal adalet çizgisinde toplumsal refahın gelişmesi için birey, aile, grup ve toplulukların içinde bulunduğu ancak gideremediği psikososyal nitelikli ihtiyaç ve sorunların giderilmesine yönelik kendine özgü müdahale yöntemleriyle sistemli, kanıt temelli ve mevzuata dayalı, çevresel koşulları dikkate alarak, etik ilkeler ışığında ve çoğunlukla toplumsal kaynakları kullanarak hizmet üretir. Mesleğin geniş bir müracaatçı kitlesi vardır ve bunların çoğunluğunu toplumda ortalama yaşamın gerisinde kalan, dezavantajlı duruma düşmüş savunmasız/kırılgan birey ve gruplar oluşturur. Uygulamalı bir bilimin yanı sıra kritik rolleri, kompleks ve sistematik bir çalışma içerisinde gerçekleştiren bir mesleğin eğitimi elbette bilgi temelli olduğu kadar beceri, değer ve etik temelli de olmalıdır. Eğitim için atılacak her adım bu hususları göz önünde bulundurulmalıdır. Aksi takdirde bundan önceki çalışmalarda söylendiği gibi asıl zararı bizzat toplumun kendisi görecektir.

Açıköğretimde Sosyal Hizmet Eğitimi İçin Yol Haritası

Açıköğretimde sosyal hizmet eğitimi ulusal ve uluslararası sosyal hizmet eğitim standartları çerçevesinde ancak sınırlı ve özel koşullarda verilebilecekken bugün için daha önce söylenildiği gibi örgün öğretimin yerine geçecek bir genişleme eğilimi içine girmiştir. Aslında bu tablo karşısında şaşılacak bir durum yoktur. Çünkü açıköğretimin mantığı yığınsal olarak öğrenci alma, yığınsal olarak mezun verme ve çoktan seçmeli sınavlarla diploma kazandırma (10. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı Sonuç Raporu, 2020) üzerine kuruludur. Türkiye’de açıköğretimin kendine özgü bir işleyişi vardır; ancak bu işleyiş örgün sosyal hizmet eğitimi ile taban tabana zıttır. Öğrenci eritme programına dönüşmüş açıköğretimde sosyal hizmet eğitimi yansıttığı görüntü ile sadece sosyal hizmet eğitimini değil, disiplini ve mesleğini de sıradanlaştırmakta ve değersizleştirmektedir.

Açıköğretim sorunu aşmak için iki seçenek önümüzde durmaktadır. Birincisi az önce söylendiği gibi ulusal ve uluslararası sosyal hizmet eğitim standartları çerçevesinde ancak sınırlı ve özel koşullarda lisans programlarının revize edilerek yurtdışı örneklerine benzer şekilde eğitime devam edilmesidir. Ancak bu yol hem Türkiye’deki açıköğretimin mantığına, hem yükseköğrenim politikalarına çok da uygun değildir. Kolayından, zahmetsiz bir şekilde bir dolu öğrenci ile üstelik maddi kazanç da sağlayarak eğitimi sürdürmek varken kimse elini taşın altına koymayacağına göre geriye ikinci ve gerçeğe daha uygun olan seçenek kalmaktadır: Sağlık önlisans programlarının açıköğretim ayağı da dahil olmak üzere tüm açıköğretim sosyal hizmet lisans programlarına 2020-2021 Eğitim Öğretim yılında öğrenci alınmaması ve bu programların KAPATILMASIDIR!..

KAYNAKÇA

- Alptekin, K., Topuz, S., Zengin, O. (2014). Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde mevcut durum: Tespitler, analizler ve öneriler. (İçinde) E. Atamtürk ve E. Yaman (yayına hazırlayanlar). *Sosyal hizmet sempozyumu 2013: Türkiye’de çocuğun refahı ve korunması: kapsayıcı bir yaklaşım arayışı* (ss. 353-366). Sempozyum Bildirileri (elektronik basım). Kocaeli.
- Alptekin, K. (2016). *Başlangıçtan bugüne ve yarına Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Alptekin, K., Topuz, S. (2017). Sosyal hizmet eğitiminde sözün bittiği yer: Açıköğretim. (İçinde) *Türkiye’de sosyal politikanın dönüşümü: yerelleşme ve sosyal hizmetler bildiri kitabı* (s. 108-115). 8. Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi 15-16 Nisan 2016. Ankara: SABEV Yayını.
- Alptekin, K., Topuz, S., Zengin, O. (2017). Türkiye’de Sosyal hizmet eğitiminde neler oluyor? *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 28(2), 50-67.
- Alptekin, K., Zengin, O., Topuz, S. (2020). Social work education in Turkey: The current situation, bottlenecks, and expectations for the future. Yayınlanmamış araştırma raporu.
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) (2014). *Lisans mezunlarının tercihleri arasında gösterebileceği kadro ve pozisyonlar*. Erişim: <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2014/KPSS1Tercih/tablo-323062014.pdf>
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) (2016). ÖSYS Yükseköğretim Prog-

- ramları ve Kontenjanları Kılavuzu (2016). Erişim: <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/LYS/TERCIH/OSYSKONTKILAVUZU01082016.pdf>
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) (2018a). Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu (2018). Erişim: <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2018/YKS/KONTKILAVUZ6082018.pdf>
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) (2018b). *663 Sayılı KHK'nın 45/A maddesi uyarınca atama yapılacak sözleşmeli sağlık personeli pozisyonları (lisans mezunları İçin)*. Erişim: https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2018/KPSS/TERCIH5/TABLO3_31052018.pdf
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) (2019). *Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*. Erişim: <https://www.osym.gov.tr/TR,19431/2020-yuksekokretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekokretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) (2020a). *Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*. Erişim: <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2020/YKS/tkilavuz13082020.pdf>
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) (2020b). *Merkezi Yerleştirme İle Öğrenci Alan Yükseköğretim Lisans Programları*. Erişim: https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2020/YKS/tablo4_26082020.pdf
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) (2020c). *Ön Lisans Mezuniyet Alanlarına Göre Dikey Geçiş Yapılabilecek Lisans Programları*. Erişim: https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2020/DGS/tablo2_09062020.pdf
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) (2020d). *Merkezi Yerleştirme ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Önlisans Programları*. Erişim: https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2020/YKS/tablo3_26082020.pdf
- Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı IV: Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Anlayışlar ve Açıköğretim Uygulamaları, Sonuç Raporu (2011)*. S. Atauz, K. Alptekin ve F. Ay (Raporu Hazırlayanlar). Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi. Erzurum.
- Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı X: Sosyal Hizmet Eğitiminde Açıköğretim: Mevcut Durum ve Yol Haritasının Belirlenmesi, Sonuç Raporu (2020)*. K. Alptekin, U. Yanardağ ve D. Akarçay Ulu-
taş (Raporu Hazırlayanlar). Sosyal Hizmet Okulları Derneği ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Online Toplantısı.
- Sosyal Hizmetler Önlisans Programları Çekirdek Eğitim Programı (ÇEP) ve Güncel Konular Çalıştayı Sonuç Raporu (2017)*. İ. Tomanbay, K. Alptekin, M. Salim, M. Çay ve M.S. Köktaş (raporu Hazırlayanlar). Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu. Erişim: <http://www.sosyalhizmetokullari.org/OnLisansSHProgCalistaySonucRaporu.pdf>
- Sosyal Hizmet Okulları Derneği (2017). *YÖK'ün Sağlık Alanında Lisans Tamamlama Uygulamasına Yönelik Sosyal Hizmet Okulları Derneği'nin Görüşleri*. Yayınlanmamış Rapor. Ankara.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2020). *2020 Sağlık Lisans Tamamlama Başvuru ve Tercih İşlemleri*. Erişim: <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/DuyuruDetay.aspx?did=1009>
- <https://www.ataaof.edu.tr/Program/Program/?proid=41&kategoriId=3> Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmet Lisans Programı, Erişim: 28.09.2020
- <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/turkiye-programlari/acikogretim-sistemindeki-programlar/sosyal-hizmet> Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmet Lisans Programı, Erişim: 28.09.2020